

УДК 330.101

КАЛЕНЮК І.С.,

доктор економічних наук, професор,
головний науковий співробітник
Інституту демографії та соціальних
досліджень імені М.В.Птухи НАН України

ГОРБЕНКО А.Л.,

аспірант кафедри міжнародного менеджменту
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ УНІВЕРСИТЕТІВ В ГЛОБАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

***Анотація.** У статті проаналізовано сучасні тенденції диверсифікації джерел фінансування вищих навчальних закладів. Особливий акцент зроблено на аналітичній характеристиці структури фінансування науково-дослідної діяльності університетів. Автором наголошено на перспективності активізації притоку фінансових ресурсів з підприємницького сектору на виконання наукових досліджень.*

Ключові слова: університет, сектор вищої освіти, бізнес-сектор, диверсифікація, науково-дослідна робота.

Каленюк І.С., доктор экономических наук, профессор, главный научный сотрудник Института демографии и социальных исследований имени М.В.Птухи НАН Украины; **Горбенко А.Л.,** аспирант кафедры международного менеджмента, ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана»

ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УНИВЕРСИТЕТОВ В ГЛОБАЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ

***Аннотация.** В статье проанализированы современные тенденции диверсификации источников финансирования высших учебных заведений. Особый акцент сделан на аналитической характеристике структуры финансирования научно-исследовательской деятельности университетов. Автором сделано ударение на перспективности активизации притока финансовых ресурсов предпринимательского сектора на выполнение научных исследований.*

Ключевые слова: университет, сектор высшего образования, бизнес-сектор, диверсификация, научно-исследовательская работа.

Kalenyuk I.S., Doctor of Economic Sciences, Professor, Chief Researcher of the Ptoukha Institute of Demography and Social Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine; **Gorbenko A.L.,** Postgraduate student of International Management Department, Vadim Hetman Kiev National Economic University

UNIVERSITIES' RESEARCH ACTIVITIES IN THE GLOBAL SPHERE

***Annotation.** The modern tendencies in diversification of financing sources of higher education are analyzed in the article. The especial accent is put on the analytical characteristic of the financial structure of universities' research activities. The author puts the emphases on the prospects of business sector financing in universities' research activities.*

Keywords: University, Higher Education Sector, Business Sector, Diversification, Research Activity.

Постановка проблеми. В сучасному освітньому середовищі спостерігається суттєве загострення конкурентної боротьби між вищими навчальними закладами як на внутрішньому, так і на світовому ринку освітніх послуг. За таких умов ефективна інтеграція університетів у світовий освітній простір вимагає їх адекватної адаптації до ключових тенденцій глобального розвитку [1-4]. Модернізація сучасних університетів відбувається за напрямками підвищення їх автономії, диверсифікації джерел фінансування, видів діяльності та спектру послуг, які надаються. З огляду на зазначене актуалізується необхідність дослідження тих процесів, що активно відбуваються та змінюють глобальний освітній простір, а також - наукового пошуку перспективних і практично досяжних за сучасних умов напрямів діяльності вищих навчальних закладів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальні проблеми розвитку глобального освітнього середовища, світового ринку освітніх послуг та функцій вищих навчальних закладів є об'єктами підвищеного наукового інтересу як у напрямі дослідження питань фінансового та матеріально-технічного забезпечення, так і за вектором ідентифікації пріоритетів та механізмів підвищення рівня їх конкурентоспроможності, розширення основних видів діяльності, посилення інноваційної активності університетів і т.п. Ці та інші проблеми розвитку системи вищої освіти та вищих навчальних закладів, а також закономірності і тенденції їх сучасного поступу

досліджують вітчизняні та іноземні вчені, зокрема: Антонюк Л., Андрущенко В., Антошкіна Л., Айдрус І., Вікерс Ф., Іцковіч Г., Каленюк І., Кремінь В., Куклін О., Лук'яненко Д., Майбуров І., Перфільєва О., Панченко Є., Романовський О., Холявко Н., Цимбал Л., Шульц Т. та ін.

В сучасному науковому просторі актуальними є також проблеми ролі університетів в інноваційному розвитку, що забезпечується їх масштабною дослідницькою діяльністю. Саме тому, незважаючи на наявність ґрунтовного наукового доробку за обраною проблематикою, подальшого опрацювання потребують питання як розгортання дослідницьких функцій університетів, так і посилення їх впливу на інноваційний характер суспільного розвитку.

Постановка завдання. Метою статті є здійснення аналітичної оцінки масштабів та характеристики основних напрямів дослідницької діяльності сучасних вищих навчальних закладів в умовах глобалізації освітнього простору.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на достатньо високий ступінь консервативності сфери освіти, у сучасних динамічних умовах спостерігається її активна трансформація. Різного роду зміни супроводжують розвиток сучасних вищих навчальних закладів за різними напрямками їх діяльності: від навчально-методичної до інноваційної та підприємницької. Особливої уваги заслуговує науково-дослідницька діяльність, яка залишається не тільки однією з найважливіших функцій університетів, а й стає вагомим джерелом фінансових надходжень та зв'язуючою ланкою між системою освіти та реальною економікою.

Витрати країни на НДДКР виступають першим доказом того, скільки уваги вона приділяє забезпеченню інноваційного розвитку. Розглядаючи абсолютні показники сукупних обсягів фінансування науково-дослідної діяльності, слід виокремити наступні країни-лідери серед країн ЄС-28: Німеччина (80 166 тис. у 2013 р.), Франція (47 159 415 євро), Великобританія (32 783 704 євро) та Італія (20 203 300 євро) [5]. Однак, лідерські позиції за даним показником у світі в цілому посідають Сполучені Штати Америки із 353 007 472 євро у 2012 р., Японія – 143 700 955 євро у 2011 р. та Китай (за виключенням Гонконгу) – 127 059 283 євро у 2012 р. [5]. Окремо в аналізованому контексті варто відзначити позиції Південної Кореї, яка нарощує обсяги фінансування наукових досліджень з 7 241 022 євро у 1998 р. до 32 370 522 євро у 2011 р., тобто демонструє приріст у 347,04 % за даний період [5], що є одним із найбільших показників у світі в цілому.

Безумовно, показовими визнаються дані і щодо відносних показників: частка витрат на НДДКР у відсотках до ВВП. У цілому, однозначно обґрунтованим і доведеним в реальній практиці функціонування сучасних вищих навчальних закладів є факт прямої залежності функції науки в економіці від обсягів її фінансування. Витрати загального фонду державного бюджету на наукову і науково-технічну діяльність в Україні протягом останніх років становлять традиційно менше 1% валового внутрішнього продукту, зокрема: 0,33% ВВП у 2012 р. проти 0,39% ВВП у 2005 р. [6]. Тоді як середній показник фінансування наукової діяльності в рамках Європейського Союзу становив у 2012 р. 2,06% ВВП (при перевищенні тривідсоткового порогу фінансування в таких країнах Єврозони, як Фінляндія – 3,55% і Швеція – 3,41% ВВП) [5].

Дослідницька функція залишається однією з ключових функцій університетів поряд із навчальною. Разом з тим, вона набуває нових, більш масштабних обертів і нового значення [1; 3; 4]. Для сучасних університетів дослідницька діяльність стає все більш привабливою з економічної точки зору, оскільки спроможна стати ваговою статтею надходжень до їх бюджетів. Проблематика проведеного дослідження вимагає, на нашу думку, аналізу структури витрат провідних вищих навчальних закладів світу на проведення наукових досліджень. ґрунтовно диверсифікованою є структура наукового бюджету провідних університетів США, що представлена такими джерелами: кошти федерального бюджету та бюджету штатів, кошти самого навчального закладу, кошти бізнесу, неприбуткових організацій та інші. В таблиці 1 представлена специфіка їх фінансування за даними дайджесту щодо найпотужніших американських університетів.

Таблиця 1

Структура витрат університетів-лідерів Сполучених Штатів Америки на наукові дослідження у розрізі джерел фінансування, тис. дол. (2012 р.)

Назва вищого навчального закладу	Джерела фінансування						Всього
	кошти федерального бюджету	кошти штату та місцевого бюджету	кошти закладу	кошти підприємницького сектору	кошти неприбуткових організацій	кошти інших донорів	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
Університет Джона Хопкінса (Johns Hopkins University)	1 857 580 88,2%	5 109 0,2%	80 988 3,9%	47 102 2,2%	114 054 5,4%	1 352 0,1%	2 106 185 100%
Університет Мічигану Енн Арбор (University of Michigan – Ann Arbor)	791 729 60%	639 0,1%	433 249 32,8%	41 947 3,2%	46 970 3,6%	8 177 0,6%	1 322 711 100%
Університет Вісконсину – Медісон (University of Wisconsin-Madison)	580 661 49,6%	72 156 6,2%	313 895 26,8%	23 152 2,0%	157 818 13,5%	22 097 1,9%	1 169 779 100%

1	2	3	4	5	6	7	8
Університет Вашингтону (University of Washington)	909 652 82%	14 741 1,3%	74 242 6,7%	19 731 1,8%	69 617 6,3%	21 025 1,9	1 109 008 100%
Університет Каліфорнії – Сан-Дієго (University of California – San Diego)	656 891 61,2%	54 974 5,1%	118 616 11,1%	73 443 6,8%	112 971 10,5%	56 969 5,3%	1 073 864 100%
Університет Каліфорнії – Сан-Франциско (University of California-SF)	559 329 54,2	36 401 3,5%	160 711 15,6%	59 557 5,8%	127 679 12,4%	88 996 8,6%	1 032 673 100%
Університет Дюка (Duke University)	587 268 58,2%	5 539 0,6%	123 198 12,2%	226 200 22,4%	66 437 6,6%	1 269 0,1%	1 009 911 100%
Університет Каліфорнії (University of California, Los Angeles)	539 054 53,7%	46 780 4,7%	174 526 17,4%	51 311 5,1%	101 999 10,2%	89 705 8,9%	1 003 375 100%
Стенфордський університет (Stanford University)	338 759 46,4%	54 973 7,5%	137 894 18,9%	92 103 12,6%	86 601 11,9%	20 018 2,7%	730 348 100%
Колумбійський університет (Columbia University in the City of New York)	645 573 72,6%	12 580 1,4%	102 628 11,5%	37 341 4,2%	71 117 8,0%	20 248 2,3%	889 487 100%
Університет Північної Кароліни (University of North Carolina)	606 348 68,5%	14 722 1,7%	163 669 18,5%	26 722 3,0%	73 108 8,3%	222 0,03%	884 791 100%
Університет Пітсбургу (University of Pittsburgh)	637 857 73,6%	9 186 1,1%	182 144 21%	12 060 1,4%	25 391 2,9%	0	866 638 100%
Університет Пенсільванії (University of Pennsylvania)	669 970 79,%	20 185 2,4%	52 324 6,2%	42 744 5,1%	61 501 7,3%	353 0,04%	847 077 100%
Університет Мінесоти (University of Minnesota)	485 462 58,8%	50 691 6,2%	216 007 26,2%	29 657 3,6%	22 476 2,7%	21 880 2,7%	826 173 100%
Массачусетський технологічний університет (Massachusetts Institute of Technology)	496 132 60,2%	163 0,02%	80 832 9,8%	119 068 14,5%	88 595 10,8%	39 340 4,8%	824 130 100%
Корнельський університет (Cornell University)	472 673 58,9%	63 881 8%	145 93218,2%	31 365 3,9%	85 314 10,6%	3 222 0,4%	802 387 100%
Гарвардський університет (Harvard University)	589 860 73,8%	1 632 0,2%	69 386 8,7%	34 901 4,4%	91 040 11,4%	12 613 1,6%	799 432 100%
Пенсільванський державний університет (Pennsylvania State University)	531 421 66,6%	47 402 5,9%	138 999 17,4%	36 973 4,6%	38 626 4,8%	4 258 0,5%	797 679 100%
Державний університет Огайо (The Ohio State University)	445 635 58,1%	69 456 9,1%	91 490 11,9%	100 986 13,2%	25 108 3,3%	33 838 4,4%	766 513 100%
Університет Кароліни, Берклі (University of California, Berkeley)	269 734 60,4%	7 700 1,7%	138 499 31,0%	13 892 3,1%	16 347 3,7%	257 0,06%	446 429 100%

Джерело: складено автором на основі [7].

Аналіз даних табл. 1 дозволяє відзначити, що найвищі показники фінансування науково-дослідної і науково-технічної діяльності державним сектором демонструють Університет Джона Хопкінса (Johns Hopkins University), Університет Вашингтону (University of Washington) та Університет Мічигану (University of Michigan). Можемо також констатувати, що переважним джерелом фінансування дослідницької діяльності провідних американських університетів залишаються ресурси федерального уряду.

Серед аналізованих вищих навчальних закладів США лідерами за обсягами залучених із бізнес-сектору фінансових ресурсів на реалізацію науково-дослідних робіт станом на кінець 2012 р. виявились: Університет Дюка (Duke University, 226200 тис. дол.), Массачусетський технологічний університет (Massachusetts Institute of Technology, 119068 тис. дол.), Державний університет Огайо (The Ohio State University, 100986 тис. дол.), Стен-

фордський університет (Stanford University, 92103 тис. дол.), Університет Каліфорнії – Сан-Дієго (University of California – San Diego, 73443 тис. дол.) [7]. Решта вищих навчальних закладів має дещо скромніші обсяги фінансування науково-дослідної діяльності з підприємницького сектору, які, однак, все ж є достатньо високими (особливо, безперечно, співрозмірно з відповідними показниками в Україні як, зрештою, і в низці інших країн пострадянського простору).

Перспективним за сучасних умов соціально-економічного розвитку є розширення масштабів співпраці секторів вищої освіти та бізнесу, тобто в рамках так званого «трикутника знань» («освіта – наука – виробництво») [2]. Зближення діяльності вищих навчальних закладів, академічної науки та виробничої сфери забезпечує активізацію інноваційної діяльності в країні в цілому та рівня підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняного виробництва на внутрішньому та світовому ринках. Досягнути зазначеного вище результату можливо тільки за рахунок налагодження тісного співробітництва університетів з підприємствами в напрямі реалізації спільної науково-дослідної діяльності. Причому мова може йти як про замовлення бізнес-сектора на проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, так і про безпосереднє залучення представників (співробітників) підприємств до дослідницької роботи.

Однозначно обґрунтованим з наукової, практичної та економічної точки зору бекграундом ефективного співробітництва бізнесу та вищої освіти є налаштованість і зацікавленість їх суб'єктів у такого роду співпраці. Взаємовигідність партнерства у рамках «трикутника знань» базується на перманентному розширенні обома сторонами кооперації кола послуг, що можуть надаватись на пільгових (у фінансовому чи часовому плані) умовах партнерам. Інноваційно орієнтовані підприємства схильні до перманентного оновлення свого виробництва та асортименту продукції, венчурного інвестування, постійний розвиток персоналу.

Вищі навчальні заклади, у свою чергу, мають будувати співробітництво з підприємствами на принципах гнучкості, оперативності та прозорості. Іншими словами, ефективна взаємодія між освітою та бізнесом можлива лише на основі гарантування широкого доступу до інноваційних ідей і науково-технічних розробок учених університетів. Враховуючи виключну важливість фактору часу в умовах сучасної конкуренції, можна констатувати необхідність забезпечення оперативного трансферу інформації про інноваційні розробки та винаходи від університетів до підприємств. Дуже важливо, щоб науково-дослідні роботи навчальних закладів орієнтувалися на ідентифікацію напрямів, розробку механізмів, виявлення резервів і знаходження інструментів розв'язання актуальних проблем розвитку бізнес-сектору в цілому чи його суб'єктів зокрема.

Таким чином, забезпечення стійкого співробітництва вищих навчальних закладів і бізнесу відбувається на основі дієвих механізмів та стимуляторів активізації співпраці й підвищення економічного інтересу обох сторін у реалізації спільної діяльності. Ініціатива співробітництва має бути обоюдною, що повинно ґрунтуватись на взаємовигідності та постійному підвищенні ефективності партнерства університетів із суб'єктами підприємницького сектору країни. Постійне відстеження університетами запитів бізнес-середовища має забезпечувати високу адаптивність і адекватність їх навчально-методичної і науково-дослідної діяльності викликам та потребам реального сектору економіки.

Достатньо цікавою є структура науково-дослідницької діяльності університетів передових країн за галузями наук. Основна частка фінансування НДДКР в університетах припадає на природничі та прикладні науки – табл. 2. Саме природничі науки (фізика, астрономія, хімія, біологія, географія, геофізика, геологія, медицина, аграрні науки, математика, інформатика і механіка) є базою для різноманітних прикладних (технічних) наук (гідроліка, матеріалознавство, аеродинаміка, теплотехніка, навігація, технічні науки, машинобудування тощо). Беручи до уваги, що прикладні науки зорієнтовано, в першу чергу, на вирішення конкретно визначених актуальних проблем об'єкта, цілком обґрунтованим є інтерес підприємницького сектору до фінансування науково-дослідних робіт саме прикладного характеру.

Значна частка фінансових ресурсів спрямовується на виконання наукових досліджень у галузях медицини та біології. Поряд із цим, стрімко нарощуються обсяги фінансування досліджень у напрямі електроніки (електронної інженерії). Наприклад, Університет Каліфорнії (Сан-Франциско) абсолютно всі залучені та власні кошти направляє на виконання природничих наук: з переважанням медичних наук – близько 987 млн. дол. у 2012 р., тоді як на проекти у сферах хімічних та біологічних наук було виділено приблизно 46 млн. дол. [6].

Таблиця 2

**Структура фінансування науково-дослідної діяльності
університетів-лідерів Сполучених Штатів
Америку у розрізі наукових напрямів, тис. дол. (2012 р.)**

Університет	Сукупні витрати на наукові дослідження	у тому числі		
		на природничі науки (science)	на прикладні науки (engineering)	інше
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Університет Джона Хопкінса (Johns Hopkins University)	2 106 185 100%	1 233 438 58,6%	859 561 40,8%	13 186 0,6%
Університет Мічигану Енн Арбор (University of Michigan – Ann Arbor)	1 322 711 100%	1 026 614 77,6%	221 066 16,7%	75 031 5,7%

1	2	3	4	5
Університет Вісконсину – Медисон (University of Wisconsin-Madison)	1 169 779 100%	916 863 78,4%	113 742 9,7%	139 174 11,9%
Університет Вашингтону (University of Washington)	1 109 008 100%	961 218 86,7%	104 196 9,4%	43 594 3,9%
Університет Каліфорнії – Сан-Дієго (University of California – San Diego)	1 073 864 100%	939 199 87,5%	126 107 11,7%	8 558 0,8%
Університет Каліфорнії – Сан-Франциско (University of California-San Francisco)	1 032 673 100%	1 032 673 100%	0	0
Університет Дюка (Duke University)	1 009 911 100%	946 167 93,7%	58 592 5,8%	5 152 0,5%
Університет Каліфорнії (University of California, Los Angeles)	1 003 375 100%	898 926 89,6%	70 756 7,1%	33 693 3,4%
Стенфордський університет (Stanford University)	903 238 100%	722 400 80%	131 406 14,6%	-
Колумбійський університет (Columbia University in the City of New York)	889 487 100%	788 570 88,7%	59 239 6,7%	41 678 4,7%
Університет Північної Кароліни (University of North Carolina)	884 791 100%	860 791 97,3%	3 957 0,5%	20 043 2,3%
Університет Пітсбургу (University of Pittsburgh)	866 638 100%	808 626 93,3%	31 167 3,6%	26 845 3,1%
Університет Пенсільванії (University of Pennsylvania)	847 077 100%	767 369 90,6%	45 841 5,4%	33 867 4,0%
Університет Міннесоти (University of Minnesota)	826 173 100%	715 839 86,7%	90 993 11%	19 341 2,3%
Массачусетський технологічний університет (Massachusetts Institute of Technology)	824 130 100%	405 168 49,2%	365 199 44,3%	53 763 6,5%
Корнельський університет (Cornell University)	802 387 100%	711 943 88,7%	87 851 11%	2 593 0,3%
Гарвардський університет (Harvard University)	799 432 100%	706 020 88,3%	47 953 6,0%	45 459 5,7%
Пенсільванський державний університет (Pennsylvania State University)	797 679 100%	485 083 60,8%	298 811 37,5%	13 785 1,7%
Державний університет Огайо (The Ohio State University)	766 513 100%	570 741 74,5%	149 341 19,5%	46 431 6,1%
Університет Кароліни, Берклі (University of California, Berkeley)	730 348 100%	524 471 71,8%	172 433 23,6%	33 444 4,6%

Джерело: складено автором на основі [6].

У приведеному рейтингу на перших позиціях за обсягами фінансування прикладних наук у 2012 р. знаходились Університет Джона Хопкінса (859561 тис. дол.) та Массачусетський технологічний університет (365199 тис. дол.). Причому варто відзначити, що Массачусетський технологічний університет в аналізованому періоді з державного та місцевого бюджетів отримав лише 163 тис. дол., проте престижність вищого навчального закладу дозволила залучити майже 120 млн. дол. на проведення наукових досліджень з альтернативних джерел фінансування [6].

Варто відзначити, що для провідних вищих навчальних закладів світу залучення фінансових ресурсів з бізнес-сектору на проведення наукових досліджень є достатньо апробованим на практиці і достатньо прибутковим видом співробітництва з підприємствами країни. Як правило, це група загальновідомих на міжнародному рівні університетів, що проводять наукові дослідження прикладного характеру (дослідження в медичній, інженерній і екологічній сферах). Співробітництво в науково-технічній сфері дозволяє університетам наповнювати власні бюджети, підвищувати рівень конкурентоспроможності та комерціалізувати результати проведених досліджень; підприємства-партнери – отримують доступ до новітніх наукових розробок та економічно, технологічно й екологічно безпечних та ефективних інноваційних технологій.

Якщо в бюджетах окремих університетів переважним джерелом фінансування залишаються кошти держави, то на рівні країни спостерігається інша тенденція - превалювання ролі бізнес-сектору у фінансуванні науково-дослідної діяльності в країнах ЄС-28, США, Японії. Причому відсоткове співвідношення між обсягами фінансування даного виду діяльності зберігається приблизно сталим протягом 13 останніх років – рис. 6.

Одну із ключових ролей у фінансуванні науково-дослідної діяльності в країнах ЄС-28 відіграє сектор вищої освіти. Тоді як на підприємницький сектор припадає 64% усіх витрат на наукові дослідження, на сектор вищої освіти відводиться традиційно більше 20% (зокрема: 21% у 2000 р. проти 23% витрат у 2013 р.) [5]. Протягом аналізованого періоду чітко простежується тенденція до поступового скорочення питомої ваги державного фінансування науково-дослідних робіт в країнах ЄС-28: з 14% у 2000 р. до 12% у 2013 р., що, однак, в абсо-

лютному виразі все ж відображається у зростанні державних витрат на науково-дослідні роботи в євровому еквіваленті – із 23 475 842 євро у 2000 р. до 33 404 534 євро у 2013 р. [5]. Однозначно позитивною є тенденція до нарощування обсягів фінансування наукових досліджень вищими навчальними закладами країн ЄС-28, що наочно демонструє зростання внеску сектору вищої освіти в науково-технічний, інноваційний та соціально-економічний розвиток сучасних розвинутих країн світу.

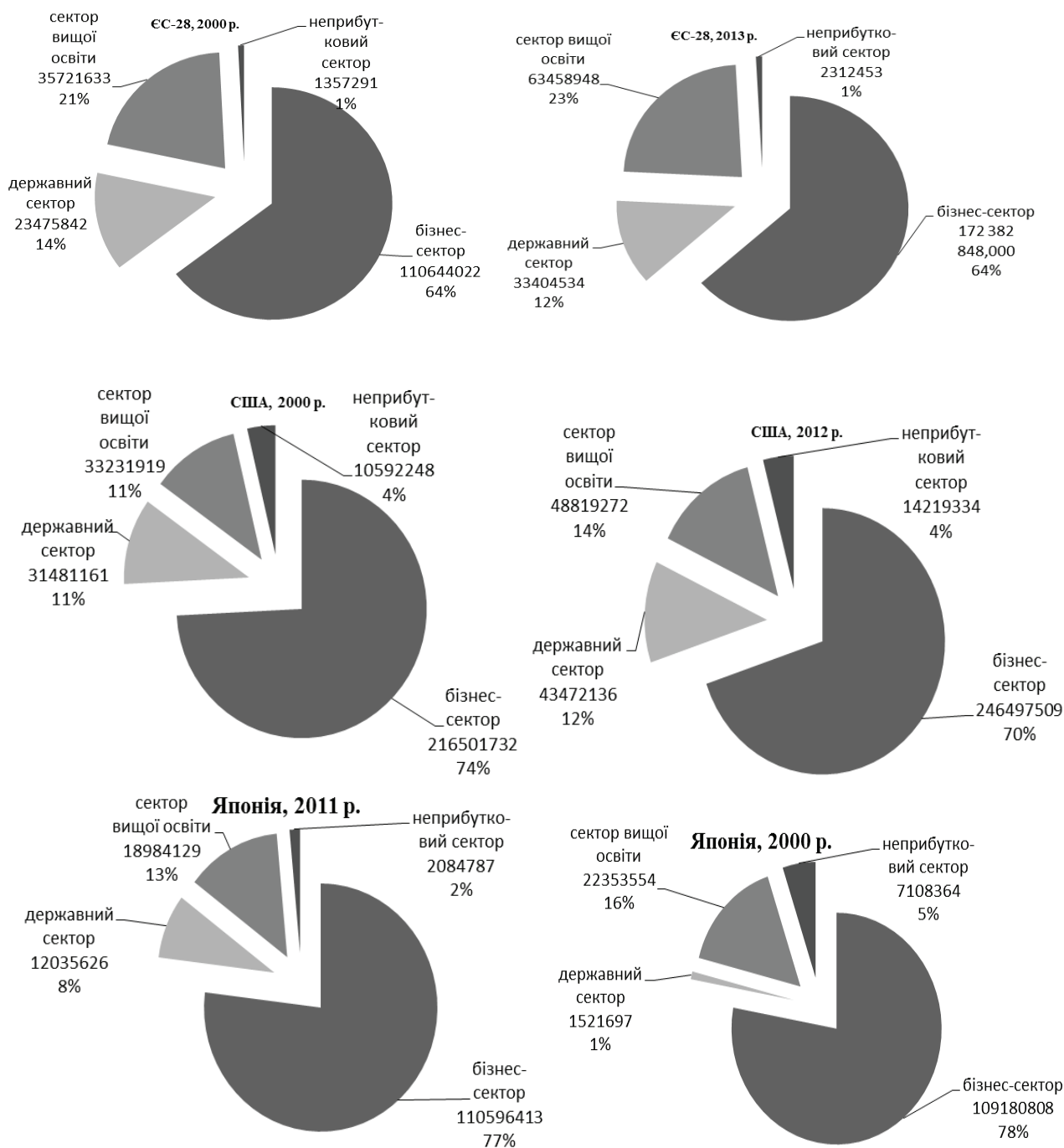

Рис. 6. Структура джерел фінансування науково-дослідної діяльності, млн. євро

Джерело: побудовано автором на основі [5].

Закономірність по переважанню підприємницького фінансування наукових досліджень зберігається і в США, де сягає 70% усіх витрат на дану сферу. При цьому також простежується тенденція до підвищення ролі сектору вищої освіти в науково-дослідній діяльності країни, що супроводжується зростанням питомої ваги участі вищих навчальних закладів держави у фінансуванні науково-дослідних робіт з 11% у 2000 р. до 14% у 2012 р. [5].

Стабільно високий ступінь фінансової підтримки бізнес-сектору в науково-дослідній діяльності демонструють підприємства Японії, на які припадає 77% всіх витрат на науково-дослідні роботи у 2011 р. Друге місце серед джерел фінансування в країні посідає сектор вищої освіти. При цьому внесок державних структур є

порівняно невеликим, хоча й характеризується певним приростом за період з 2000 по 2011 рр. – з 1% до 8% витрат на дослідження відповідно [5].

Висновки. Таким чином, приведений у даній статті аналіз дозволяє констатувати високий розвиток дослідницької діяльності вищих навчальних закладів в якості перспективного і достатньо прибуткового джерела наповнення їх бюджетів. Приклади провідних університетів світу засвідчують наявність потужного фінансування дослідницької діяльності, причому основне місце серед його джерел займають саме державні кошти. Не дивлячись на певний діапазон значень щодо частки вищої освіти у загальному фінансуванні НДДКР серед передових країн (13-23%), вона демонструє деяку тенденцію до зростання. Головним же джерелом фінансування дослідницької діяльності залишається бізнес-сектор, що в свою чергу підтверджує наявність потенціалу для поглиблення співробітництва вищої освіти та бізнесу у сфері дослідницької діяльності.

Піднята у даній статті проблематика є достатньо актуальною та потребує провадження подальших наукових досліджень. А саме: вивчення й окреслення шляхів активізації притоку фінансових ресурсів до сектору вищої освіти на виконання наукових досліджень потребують аспекти, що охоплюють фінансові заходи співробітництва університетів з неприбутковими організаціями, міжнародними науково-освітніми організаціями та фондами, а також аспекти оптимізації у використанні власних коштів. Із вищеперерахованого особливий акцент у силу сучасних тенденцій глобалізації та інтернаціоналізації освітнього простору слід зробити на перспективності наукового пошуку векторів диверсифікації джерел залучення фінансових ресурсів на дослідницьку діяльність університетів з іноземних джерел.

Список використаних джерел

1. Интернационализация высшего образования: тенденции, стратегии, сценарии будущего / М.Л. Агранович [и др.]; Национальный фонд подготовки кадров. – М.: Логос, 2010. – 280 с.
2. Ицковиц Г. Тройная спираль. Университеты – предприятия – государство. Инновации в действии: монография / Г.Ицковиц; пер. с англ. под ред. А.Ф.Уварова. – Томск: изд-во Том. гос. ун-та систем упр. и радиозлектроники, 2010. – 237 с.
3. Освітній імператив суспільного розвитку : Наукова монографія / І.С. Каленюк, О.І. Гонта, Н.І. Холявко, О.С. Сакун, О.П. Демченко, А.А. Дьякон, Л.І. Цимбал / За заг. ред. д.е.н., проф. І.С. Каленюк. – Чернігів: ЧДІЕУ, 2014. – 172 с.
4. Романовський О.О. Феномен підприємництва в університетах світу: монографія / О.О. Романовський – Вінниця : Нова Книга, 2012. – 504 с.
5. European Commission – Official website [Electronic Recourse] Access mode: www.epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database.
6. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2013 році. Статистичний бюлетень. – К.: Державна служба статистики України, ДП «Інформаційно-видавничий центр Держстату України», 2014.
7. The 50 U.S. colleges that spend the most on research and development [Electronic Recourse]. – Access mode: <http://www.bestcolleges.com/features/colleges-with-highest-research-and-development-expenditures/>.

Стаття надійшла до редакції 27.04.2015